Samvada or Akhyana sukta from Rigveda Samhita Mandala 10

સંવાદ અથવા આખ્યાન સૂક્ત ઋગ્વેદ સંહિતા મણ્ડલ ૧૦

Document Information

Text title : samvAdasUkta Rigveda saMhitA maNDala 10

File name : samvAdasUkta.itx

Category : sUkta, veda, svara, rigveda

Location : doc_veda

Author : Vedic Tradition

Description-comments : Samvada sUkta comprises conversation between

Latest update : September 2, 2012

Send corrections to : Sanskrit@cheerful.com

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

December 3, 2021

sanskritdocuments.org

સંવાદ અથવા આખ્યાન સૂક્ત ઋગ્વેદ સંહિતા મણ્ડલ ૧૦

Pururava-Urvashi conversation as Samvada Sukta

હયે જાયે મનસા તિષ્ઠ ઘોરે વચાંસિ મિશ્રા કૃણવાવહૈ નુ ।
ન નૌ મન્ત્રા અનુદિતાસ એતે મયસ્કરન્પરતરે ચનાહન્ ॥ ૧૦.૦૯૫.૦૧
કિમેતા વાચા કૃણવા તવાહં પ્રાક્રમિષમુષસામગ્રિયેવ ।
પુરૂરવઃ પુનરસ્તં પરેહિ દુરાપના વાત ઇવાહમસ્મિ ॥ ૧૦.૦૯૫.૦૨
ઇષુર્ન શ્રિય ઇષુધેરસના ગોષાઃ શતસા ન રંહિઃ ।
અવીરે ક્રતૌ વિ દવિદ્યુતન્નોરા ન માયું ચિતયન્ત ધુનયઃ ॥ ૧૦.૦૯૫.૦૩
સા વસુ દધતી શ્વશુરાય વય ઉષો યદિ વષ્ટ્યન્તિગૃહાત્ ।
અસ્તં નનક્ષે યસ્મિઞ્ચાકન્દિવા નક્તં શ્નથિતા વૈતસેન ॥ ૧૦.૦૯૫.૦૪
ત્રિઃ સ્મ માહ્નઃ શ્નથયો વૈતસેનોત સ્મ મેઽવ્યત્યૈ પૃણાસિ ।
પુરૂરવોઽનુ તે કેતમાયં રાજા મે વીર તન્વ૧સ્તદાસીઃ ॥ ૧૦.૦૯૫.૦૫
યા સુજૂર્ણિઃ શ્રેણિઃ સુમ્નાપિર્હ્રદેચક્ષુર્ન ગ્રન્થિની ચરણ્યુઃ ।
તા અઞ્જયોઽરુણયો ન સસ્રુઃ શ્રિયે ગાવો ન ધેનવોઽનવન્ત ॥ ૧૦.૦૯૫.૦૬
સમસ્મિઞ્જાયમાન આસત ગ્ના ઉતેમવર્ધન્નદ્ય૧ઃ સ્વગૂર્તાઃ ।
મહે યત્ત્વા પુરૂરવો રણાયાવર્ધયન્દસ્યુહત્યાય દેવાઃ ॥ ૧૦.૦૯૫.૦૭
સચા યદાસુ જહતીષ્વત્કમમાનુષીષુ માનુષો નિષેવે ।
અપ સ્મ મત્તરસન્તી ન ભુજ્યુસ્તા અત્રસન્રથસ્પૃશો નાશ્વાઃ ॥ ૧૦.૦૯૫.૦૮
યદાસુ મર્તો અમૃતાસુ નિસ્પૃક્સં ક્ષોણીભિઃ ક્રતુભિર્ન પૃઙ્ક્તે ।
તા આતયો ન તન્વઃ શુમ્ભત સ્વા અશ્વાસો ન ક્રીળયો દન્દશાનાઃ ॥ ૧૦.૦૯૫.૦૯
વિદ્યુન્ન યા પતન્તી દવિદ્યોદ્ભરન્તી મે અપ્યા કામ્યાનિ ।
જનિષ્ટો અપો નર્યઃ સુજાતઃ પ્રોર્વશી તિરત દીર્ઘમાયુઃ ॥ ૧૦.૦૯૫.૧૦
જજ્ઞિષ ઇત્થા ગોપીથ્યાય હિ દધાથ તત્પુરૂરવો મ ઓજઃ ।

અશાસં ત્વા વિદુષી સસ્મિન્નહન્ન મ આશ઼ૃણોઃ કિમભુગ્વદાસિ ॥ ૧૦.૦૯૫.૧૧
કદા સૂનુઃ પિતરં જાત ઇચ્છાચ્ચક્રન્નાશ્રુ વર્તયદ્વિજાનન્ ।
કો દમ્પતી સમનસા વિ યૂયોદધ યદગ્નિઃ શ્વશુરેષુ દીદયત્ ॥ ૧૦.૦૯૫.૧૨
પ્રતિ બ્રવાણિ વર્તયતે અશ્રુ ચક્રન્ન ક્રન્દદાધ્યે શિવાયૈ ।
પ્ર તત્તે હિનવા યત્તે અસ્મે પરેહ્યસ્તં નહિ મૂર માપઃ ॥ ૧૦.૦૯૫.૧૩
સુદેવો અદ્ય પ્રપતેદનાવૃત્પરાવતં પરમાં ગન્તવા ઉ ।
અધા શયીત નિરૃતેરુપસ્થેઽધૈનં વૃકા રભસાસો અદ્યુઃ ॥ ૧૦.૦૯૫.૧૪
પુરૂરવો મા મૃથા મા પ્ર પપ્તો મા ત્વા વૃકાસો અશિવાસ ઉ ક્ષન્ ।
ન વૈ સ્ત્રૈણાનિ સખ્યાનિ સન્તિ સાલાવૃકાણાં હૃદયાન્યેતા ॥ ૧૦.૦૯૫.૧૫
યદ્વિરૂપાચરં મર્ત્યેષ્વવસં રાત્રીઃ શરદશ્ચતસ્રઃ ।
ઘૃતસ્ય સ્તોકં સકૃદહ્ન આશ્નાં તાદેવેદં તાતૃપાણા ચરામિ ॥ ૧૦.૦૯૫.૧૬
અન્તરિક્ષપ્રાં રજસો વિમાનીમુપ શિક્ષામ્યુર્વશીં વસિષ્ઠઃ ।
ઉપ ત્વા રાતિઃ સુકૃતસ્ય તિષ્ઠાન્નિ વર્તસ્વ હૃદયં તપ્યતે મે ॥ ૧૦.૦૯૫.૧૭
ઇતિ ત્વા દેવા ઇમ આહુરૈળ યથેમેતદ્ભવસિ મૃત્યુબન્ધુઃ ।
પ્રજા તે દેવાન્હવિષા યજાતિ સ્વર્ગ ઉ ત્વમપિ માદયાસે ॥ ૧૦.૦૯૫.૧૮

The story is elaborated in Harivamsha 1.26, Urvashi-Pururava vRittam, legend of Uravashi-purUrava.

The following two are also part of Akyana Suktas or Samvada Suktas from Rigveda considered as popular subjects/stories for Indian theater. Although like Samvada Sukta as the one above, they cannot be considered to "destroy the causes of misunderstandings and quarrel between couples and establish peace and harmony in the family" as attributed to Samvada Sukta.

Yama-Yami conversation

ઓ ચિત્સખાયં સખ્યા વવૃત્યાં તિરઃ પુરૂ ચિદર્ણવં જગન્વાન્ ।
પિતુર્નપાતમા દધીત વેધા અધિ ક્ષમિ પ્રતરં દીધ્યાનઃ ॥ ૧૦.૦૧૦.૦૧
ન તે સખા સખ્યં વષ્ટ્યેતત્સલક્ષ્મા યદ્વિષુરૂપા ભવાતિ ।

મહસ્પુત્રાસો અસુરસ્ય વીરા દિવો ધર્તાર ઉર્વિયા પરિ ખ્યન્ ॥ ૧૦.૦૧૦.૦૨
ઉશન્તિ ઘા તે અમૃતાસ એતદેકસ્ય ચિત્ત્યજસં મર્ત્યસ્ય ।
નિ તે મનો મનસિ ધાય્યસ્મે જન્યુઃ પતિસ્તન્વ૧મા વિવિશ્યાઃ ॥ ૧૦.૦૧૦.૦૩
ન યત્પુરા ચકૃમા કદ્ધ નૂનમૃતા વદન્તો અનૃતં રપેમ ।
ગન્ધર્વો અપ્સ્વપ્યા ચ યોષા સા નો નાભિઃ પરમં જામિ તન્નૌ ॥ ૧૦.૦૧૦.૦૪
ગર્ભે નુ નૌ જનિતા દમ્પતી કર્દેવસ્ત્વષ્ટા સવિતા વિશ્વરૂપઃ ।
નકિરસ્ય પ્ર મિનન્તિ વ્રતાનિ વેદ નાવસ્ય પૃથિવી ઉત દ્યૌઃ ॥ ૧૦.૦૧૦.૦૫
કો અસ્ય વેદ પ્રથમસ્યાહ્નઃ ક ઈં દદર્શ ક ઇહ પ્ર વોચત્ ।
બૃહન્મિત્રસ્ય વરુણસ્ય ધામ કદુ બ્રવ આહનો વીચ્યા નૄન્ ॥ ૧૦.૦૧૦.૦૬
યમસ્ય મા યમ્યં૧ કામ આગન્સમાને યોનૌ સહશેય્યાય ।
જાયેવ પત્યે તન્વં રિરિચ્યાં વિ ચિદ્વૃહેવ રથ્યેવ ચક્રા ॥ ૧૦.૦૧૦.૦૭
ન તિષ્ઠન્તિ ન નિ મિષન્ત્યેતે દેવાનાં સ્પશ ઇહ યે ચરન્તિ ।
અન્યેન મદાહનો યાહિ તૂયં તેન વિ વૃહ રથ્યેવ ચક્રા ॥ ૧૦.૦૧૦.૦૮
રાત્રીભિરસ્મા અહભિર્દશસ્યેત્સૂર્યસ્ય ચક્ષુર્મુહુરુન્મિમીયાત્ ।
દિવા પૃથિવ્યા મિથુના સબન્ધૂ યમીર્યમસ્ય બિભૃયાદજામિ ॥ ૧૦.૦૧૦.૦૯
આ ઘા તા ગચ્છાનુત્તરા યુગાનિ યત્ર જામયઃ કૃણવન્નજામિ ।
ઉપ બર્બૃહિ વૃષભાય બાહુમન્યમિચ્છસ્વ સુભગે પતિં મત્ ॥ ૧૦.૦૧૦.૧૦
કિં ભ્રાતાસદ્યદનાથં ભવાતિ કિમુ સ્વસા યન્નિરૃતિર્નિગચ્છાત્ ।
કામમૂતા બહ્વે૩તદ્રપામિ તન્વા મે તન્વં૧ સં પિપૃગ્ધિ ॥ ૧૦.૦૧૦.૧૧
ન વા ઉ તે તન્વા તન્વં૧ સં પપૃચ્યાં પાપમાહુર્યઃ સ્વસારં નિગચ્છાત્ ।
અન્યેન મત્પ્રમુદઃ કલ્પયસ્વ ન તે ભ્રાતા સુભગે વષ્ટ્યેતત્ ॥ ૧૦.૦૧૦.૧૨
બતો બતાસિ યમ નૈવ તે મનો હૃદયં ચાવિદામ ।
અન્યા કિલ ત્વાં કક્ષ્યેવ યુક્તં પરિ ષ્વજાતે લિબુજેવ વૃક્ષમ્ ॥ ૧૦.૦૧૦.૧૩
અન્યમૂ ષુ ત્વં યમ્યન્ય ઉ ત્વાં પરિ ષ્વજાતે લિબુજેવ વૃક્ષમ્ ।
તસ્ય વા ત્વં મન ઇચ્છા સ વા તવાધા કૃણુષ્વ સંવિદં સુભદ્રામ્ ॥ ૧૦.૦૧૦.૧૪

Sarama-Pani conversation

કિમિચ્છન્તી સરમા પ્રેદમાનડ્દૂરે હ્યધ્વા જગુરિઃ પરાચૈઃ ।

કાસ્મેહિતિઃ કા પરિતક્મ્યાસીત્કથં રસાયા અતરઃ પયાંસિ ॥ ૧૦.૧૦૮.૦૧
ઇન્દ્રસ્ય દૂતીરિષિતા ચરામિ મહ ઇચ્છન્તી પણયો નિધીન્વઃ ।
અતિષ્કદો ભિયસા તન્ન આવત્તથા રસાયા અતરં પયાંસિ ॥ ૧૦.૧૦૮.૦૨
કીદૃઙ્ઙિન્દ્રઃ સરમે કા દૃશીકા યસ્યેદં દૂતીરસરઃ પરાકાત્ ।
આ ચ ગચ્છાન્મિત્રમેના દધામાથા ગવાં ગોપતિર્નો ભવાતિ ॥ ૧૦.૧૦૮.૦૩
નાહં તં વેદ દભ્યં દભત્સ યસ્યેદં દૂતીરસરં પરાકાત્ ।
ન તં ગૂહન્તિ સ્રવતો ગભીરા હતા ઇન્દ્રેણ પણયઃ શયધ્વે ॥ ૧૦.૧૦૮.૦૪
ઇમા ગાવઃ સરમે યા ઐચ્છઃ પરિ દિવો અન્તાન્સુભગે પતન્તી ।
કસ્ત એના અવ સૃજાદયુધ્વ્યુતાસ્માકમાયુધા સન્તિ તિગ્મા ॥ ૧૦.૧૦૮.૦૫
અસેન્યા વઃ પણયો વચાંસ્યનિષવ્યાસ્તન્વઃ સન્તુ પાપીઃ ।
અધૃષ્ટો વ એતવા અસ્તુ પન્થા બૃહસ્પતિર્વ ઉભયા ન મૃળાત્ ॥ ૧૦.૧૦૮.૦૬
અયં નિધિઃ સરમે અદ્રિબુધ્નો ગોભિરશ્વેભિર્વસુભિર્ન્યૃષ્ટઃ ।
રક્ષન્તિ તં પણયો યે સુગોપા રેકુ પદમલકમા જગન્થ ॥ ૧૦.૧૦૮.૦૭
એહ ગમન્નૃષયઃ સોમશિતા અયાસ્યો અઙ્ગિરસો નવગ્વાઃ ।
ત એતમૂર્વં વિ ભજન્ત ગોનામથૈતદ્વચઃ પણયો વમન્નિત્ ॥ ૧૦.૧૦૮.૦૮
એવા ચ ત્વં સરમ આજગન્થ પ્રબાધિતા સહસા દૈવ્યેન ।
સ્વસારં ત્વા કૃણવૈ મા પુનર્ગા અપ તે ગવાં સુભગે ભજામ ॥ ૧૦.૧૦૮.૦૯
નાહં વેદ ભ્રાતૃત્વં નો સ્વસૃત્વમિન્દ્રો વિદુરઙ્ગિરસશ્ચ ઘોરાઃ ।
ગોકામા મે અચ્છદયન્યદાયમપાત ઇત પણયો વરીયઃ ॥ ૧૦.૧૦૮.૧૦
દૂરમિત પણયો વરીય ઉદ્ગાવો યન્તુ મિનતીરૃતેન ।
બૃહસ્પતિર્યા અવિન્દન્નિગૂળ્હાઃ સોમો ગ્રાવાણ ઋષયશ્ચ વિપ્રાઃ ॥ ૧૦.૧૦૮.૧૧

Samvada or Akhyana sukta from Rigveda Samhita Mandala 10

pdf was typeset on December 3, 2021

Please send corrections to *sanskrit@cheerful.com*